

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՃՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մարտի 30-րդ տարեգրքի (1914 թվական-1915 թվական) բաժնորգրքին է 20 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԻՍԿԱՆ Ամասիան բաժնորգրքին է 2 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ. Կամակ կամ գրամ զրկել այս հասցէով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

Լ. ՏՊԻ
ԹԻՒՆ 26

1915 ՄԱՐՏԻ 7 ԴՆ.
(Հ.Տ. 1915 Մարտ 25)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համապատասխան և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիւ կարծէ. 1 զխազիրը 2 սանդիւ: Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17.

ԿՈՎԿԱՍԻ

ՀԱՅ ԿԱՄԱՐՈՐԵՐՈՒՆԵՐՈՒՆ
ՆՊԱՍՏՈՂ ԿՈՄԻՏԷ

COMITÉ DE SECOURS AUX VOLONTAIRES
ARMÉNIENS DU CAUCASE

Թիւրքահայաստանի մէջ կըռւող հայ կամաւոր զինուորներուն օգնելու նպատակով՝ Մարտի 7-ի մէջ կազմուած է «Կովկասի հայ կամաւորներուն նպաստող կոմիտէ» մը Գեղեկաւ անձերէն.

Առեւտրային՝

Մկրտիչ փորթուղալեան.

Առեւտրային՝

Գարեգին Յովնանեան.

Գանձապահ՝

Գարեգին Շահալմեան.

Խորհրդակալներ՝

Ծովհաննէս Սահաթեան,

Ծովհաննէս Պալթեան,

Ծովհաննէս Կիւլեսերեան,

Արշակ Թորոսեան.

Թղթակցութիւններ պէտք է զրկել Արմենիայի խմբագրութեան, ինչպէս նաեւ բոլոր նուէրները Արմենիայի միջոցով կամ ուղղակի գանձապահի հասցէին (K. Chahlamian, Rue Longue des Capucins, N° 15, Marseille).

Կոմիտէի նպատակը պիտի ըլլայ Մարտի 7-ի և Արտասահմանի բոլոր հայ զաւորներուն մէջ նպաստներ Գաւաթի և զրկել Թիւրքիոյ նոյն նըպատակով կազմուած Ազգային Բիւրոյին:

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կովկասի Հայ կամաւորները. — Կովկաս ապաստանած Հայերին օգնելու համար համաժողով. — Խուս գործաւանդը Թիւրքահայաստանի մէջ. — «Եղական». — Համաբողոքական պատերազմը. — Արկաններ շինող զինուորական ճարտարագիտները. — Տարտանքի ուժակ ծուլը. — Վտարի ուժակ ծուլը. — Թիւրքական լուրեր. — Թիւրք զինագետի մը ձեռքագրութիւնը լրտեսութեան մեղադրանքով. — Պալթաներին մէջ. — Սերպերի սանձաւարութիւնը Պոլսի Բալթաներէն. — Օրացոյց. — Ծանուցումներ:

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅ ԿԱՄԱՐՈՐԵՐՈՒՆԵՐԸ

Հեղեկաւ թարգմանուած է «Ռուսքէ Սոփո»-ն որ Ռուսիայի ամենատարածուած և ազգեցիկ օրաթերթերէ մէկն է:

Յուրա է, խոնաւ, ներս թափանցող քամին. ոչ խոնաւ ձիւն է և ոչ էլ փաթիլներ, որ թափուած են երկրին շատ մօտեցած երկնքից:

Փողոցների վրա տեղ տեղ երևում են լճեր և այդ լճակների մէջտեղը համախմբուած են տարօրինակ և հըրաշալի հագնուած գէմքեր, նոյեմբերեան օրեր են, յրաժանուած են գորշագոյն և մեծ փափախներ, սև մախմուրէ բաճկոնակներ, կաշէ չէզաւկան կարճազգեստներ:

Մեր հայրենիք բշտառ, անտեր,

Մեր բշտառաց ստեղծող,

Կալաբրիայի տաքուկ հովիտներում է ծնունդ առել այս երգը: Ո՛չ թէ մօայլ և մոխրագոյն հագուստներ սենեկող կամաւորներն են երգել այդ, այլ յալթանդամ, ծղոտեայ զլխարկներով և բաց կարմիր շապիկների մէջ կարիքալի զինուորներն են երգել, որոնք 19-րդ դարում, շրջապատած մողղրդական մեծ հերոսին, գնացել են իրենց կեանքով հայրենիքին ապաստութիւն ձեռք բերելու: Բայց հայրենիքի սէրն ամեն տեղ մէկ է. Խոտադէմ հայն իւր հայրենիքն աւելի քիչ է սիրում, քան տաքարին խոտալին, եւ դարձեալ իրենց համար ըստեղծուած հիմնը այսօր նւիրական է դարձած հայ խմբերի համար: Եւ դժբաղդ թշնամուց ոտնահարուած հայրենիքի սիրոյն յօրինած երգի

ձայները արձագանգ են գտնում ամէն մէկի սրտում: Զգում ես, որ այստեղ, կայարանում, երբորդ կարգի գնացքների մօտ հաւաքուած են ահարկու վրէժխնդիրները, որ «Մեր հայրենիք»-ի բառերը.

Անեայն տեղ մահը մի է,
Մարդ մի տղամ պիտ' մեռնի,
Բայց երանի՜ որ խրադգի
Ազատութեան կը վրձնի:

Չեն երգում որպէս սովորական երգի կտորներ, այլ խորապէս թափանցել են կամաւորների հոգին, որ այդ մարտական խորհրդանշանն է մահուան գիրկը նետող հերոսների համար: Իրականութեան մէջ այդպէս է: Զուր չէ որ քաջ Անդրանիկի սև ալիտակ գրօշի վրա նկարուած խաչի և սրի ներքեւ մակագրուած է «Մեր հայրենիք». զուր չէ որ այդ երգի հնչիւնների ժամանակ ամբոխն իւր գլուխն է խոնարհում: Այո՛, «Ամենայն տեղ մահը մի է»: Մարդիկ գիտակցած են այն, բայց և այնպէս սարսափած են մահից. իսկ այստեղ, երիտասարդների մի խումբ կամաւոր գէպի մահն են գնում, գէպի անասնի տանջանքները:

— Մենք վրաններ չունինք, առայ ինձ հրամանատարը, պէտք է ապրինք այնպէս, ինչպէս կլինի:

20-30 աստիճան ցրտութեան ներքոյ քնանալ, բաց երկնքի տակ, եւ փունջիներին մէջ փաթաթուած, հրաշանով և պատրօնդաշներն էլ ճտին և չոր տոպրակները որպէս բարձր գահերու թիւն է:

Ան՝ եղբայր. քեզ մի դիտ
Որ իմ ձեռքով գործեցի.
Կիշերները ես բուն ընդայ,
Արտասուքով լացի:

Եւ ժպտադէմ օրիորդները երեք գոյնի դրօշակները յանձնում են իրենց եղբայրներին ասելով. — Թե՛ երեքս չլւծ կարող պիտ' բայց իմ հ գլխի մեղքներ:

Այս են երգի վերջին տողերը. բայց իրականութեան այլ է. Բոյր հայուհին չի նստում տանը, իւր արցունքով չի լւանում դրօշակը, անքուն գիշերներ չի սպասում իւր եղբոր, երեք գոյնեան դրօշակ չի յանձնում կամաւորներին՝ ինչպէս իտալացի աղջիկը, այլ սև սպիտակ դրօշ, որի վրայի խորհրդանշանն է խաչ և սուր: Եւ ահա իրար յետեւից հայուհիները՝ իրենց թիւերին կապած կարմիր խաչի նշանները, ուղևորում են պատերազմի դաշտ: Առայ մի քանի տասնեակներ են գընացել, որպէս դարնան ծիծեռնակներ, իսկ քիչ յետոյ ահագին քանակութեամբ, երամներով կարչաւեն:

Երբորդ զանգն է, շտապող տաքուկ համբոյրներ, մեռնաբարեներ, Արտասուող չկայ, թաւ յոնքերով ճանապարհ գնողները կրացազանչեն — «Շուտով կպատահենք պատերազմական դիրքերում»:

Գնացքը շարժւեց և Մեր հայրենիք երգի վերջին բառերը կամաց կամաց կորան բազմութեան մէջ:

ՍԻՆԻՐԱԿԻ

ԿՈՎԿԱՍ ԿԱՄԱՐՈՐԵՐՈՒՆԵՐԸ
ՕԳՆԵՆՈՒ ՀԱՄԱՐ ՀԱՄԱԺՈՂՈՒ

Թիւրք արշաւախմբերի վայրենւորութիւններէն խուսափելու համար թիւրքիական և Պարսկաստանէն փախչելով Կովկաս ապաստանած հայերին օգնելու մասին խորհրդակցելու նըպատակով համաժողով մ'եղած է Էմիլիանի մէջ ուր զանազան քաղաքներէ իրենց պատուիրակներ զրկած էին այդ նպատակով կազմուած ընկերութիւններ և յանձնախումբեր:

Համաժողովին բացումը կատարուած է մարտ 1/14ին Գոսիկ ար-

քեպիկոպոսի նախագահութեամբ որ վեհ. կաթողիկոսի կոնդակով իր ներկայացուցիչ նշանակուած էր: Մասնակցած են 22 պատուիրակներ: Համաժողովը խորհրդակցական իրաւասութիւն միայն ունեցած է: Իր որոշումներ գործադրելի դառնալու համար պէտք է վեհ. կաթողիկոսի վաւերացման ենթարկուին:

Համաժողովը որոշեց է որ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի նախագահութեամբ Էջմիածնի մէջ կազմուի 4 եկեղեցական և 8 աշխարհական անդամներէ բաղկացած կեդրոնական Բանձնաժողով մը որ կովկաս ապարտանած հայ փախստականներին օգնելու գործին ընդհանուր ղեկավարութիւնն ընէ:

Համաժողովը մարտ 2/15ի նստին մէջ իրեն հաղորդուած հայրենիքէն տեղեկացած է որ փախստականներին օգնելու նպատակով Բանձնաժողովներին հասած նուիրատուութիւնների գումարն եղած է կէս միլիոն ռուբլի չափ: Իսկ կարօտ փախստականներին թիւը 55.000 և իւրաքանչիւրին համար օրական 15 կոպէկ հաշուելով, անհրաժեշտ կը լինի ամսական 250.000 ռուբլի ծախք:

Համաժողովը մարտ 3/16ի նստին մէջ, որ վերջին նիստն եղած է և այնուհետև պատուիրակները ցրուած են իրենց տեղեր, կովկաս ապարտանած կարօտ հայերի թիւը 60.000 համարելով, ծախքի նախահաշիւ մը պատրաստած է: 6 ամիս զանոնք պահելու, յետոյ հայրենիք վերադարձնելու և իրենց տուններն ու գիւղատնտեսութիւնները վերականգնելու համար Այդ նախահաշիւի համեմատ 5 միլիոն ռուբլի պէտք է: Համաժողովը յարմար տեսնել է այդ ծախքի մէկ մասը ազգային նուիրատուութիւններով հայթայթել, իսկ մնացածին համար ալ ուսու կառավարութեան դիմել, իր բարեացակամ օգնութիւնը խնդրելով:

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱՐԱՆԱԿԸ ՌԻՒՐԲԱՆԱԳԱՆՈՒՄԻ ՄԷ՞՞

Պետրոգրադ, 31 մարտ

Թեղանթած գութիւն ծովեզրեայ երկրամասին մէջ, մեր զօրքեր կը շարունակեն իրենց յարձակողական ընթացքը Պորչիխաի և Արտանուշի կողմէն: Արգուիներ դրաւած և թիւրքերը դէպի հարաւ քշած են: Մեր ձախ թիւը կ'աւելնէ: Մարդատուութիւնը և զրաւեցին Տէլիպապի, Գարապէնտի և Իջդալէսի երկրամասը: Այդ գործողութեան

Պետրոգրադ, 31 մարտ

Արգուիներ երկրամասին մէջ թիւրքերը յետ մղուած են դէպի Մարա, Սարրգամիլի և Բաղմաճակատին վրայ: Ուսու զօրքերը թշնամին քնքշին դէպի Արեւմտք և զրաւեցին Տէլիպապի, Գարապէնտի և Իջդալէսի երկրամասը: Այդ գործողութեան

մէջ՝ կովկասեան զօրքերի գունդ մը ազգային երգը երգելով առաջ նետուեցաւ և ուժգին յարձակումով մը տեղահան ըրաւ թիւրքերն իրենց գիրքերէ:

Պետրոգրադ, 1 ապրիլ

Հաստատուեցաւ որ Արգուիներ երկրամասին մէջ Ռուսերի վերջին յաջողութիւնները շատ նշանաւոր եղած են: Արգուիներն այս եղած է որ Ռուսեր այդ գրեթէ անառիկ գիրքը վերջնականապէս ամրացուցած են և թիւրք զօրքերը Պաթումի երկրամասէն բոլորովին քաշուած են:

ՏԵՂԱԿԱՆ

Ծանոթացում

Հայկական դատին վճռական այս բողոքին մեր Ազգային շահերուն պաշտպանութեան համար եղիպատսի մէջ վսեմ Պօղոս փաշա Նուպարի նախագահութեան տակ Բանձնաժողով մը կազմուած է:

Մեր Ազգի պատմական այս վայրկեանին Նորին վսեմութեան կողմն չուղելով անտարբեր մնալ և փափազելով Մարտի 15-ի մէջ ևս Ազգային հարցով հետաքրքրուող հայ գաղթականութեան մը գոյութիւնն ըզգայապէս ապացուցանել, ներկայիս պատիւ ունինք հրաւիրելու Մարտի 15-ի ամբողջ Հայութիւնն և խնդրելու որ առանց կրօնի, դաւանանքի կամ Գնականցական խտրութեան բարեհաճին ներկայ գտնուիլ այն ընդհանուր ժողովին, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ ապրիլ 10-ին շաբաթ օրը ժամը 3ին յետ միջօրէի, տեղւոյ Ս. Մատթան մէջ:

Գնալով որ Ձեր ներկայութեամբ պիտի պատուէք ընդհանուր ժողովը, հաճեցէք ընդունիլ մեր ջերմ յարգանաց հաւատարմութիւնը:

Ի դիմաց Մարտի 15-ի Հայ. Գաղթականական Ընդհ. ժողովոյ

Ատենապետ

Միհրան ԹԷՔԷՆԱՆ

Ատենադպիր

Վ. Ե. ՎԱՀՈՒՆԻ

Յ. Գ. Մասնաւոր հրաւիրագիր ուղարկուած չլինելով, հաճեցէք ներկայս իւր այն ընդունիլ:

ՀԱՄԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ռուսերը կը շարունակեն յաջողութեամբ առաջ տանիլ իրենց յարձակողական ընթացքը Գարապէնտի մէջ: Ապրիլ 1ին մասնաւոր յաջողութեամբ յառաջացած են ՎոլիաՄիչով բամբին վրայ: Ռուսերը ուղղութեամբ Այդ մէկ օրի մէջ գերի բռնած են 100 սպայ, 7000էն աւելի զօրք և ձեռք անցուցած են 10ի չափ միզրայէօգներ:

Պրանսացիները և Պէլժերը կը յաջողին հետզհետէ, թէև կամաց կամաց բայց շարունակաբար, յետ մղել Գերմանները որոնք սկսած են իրենց

պատրաստութիւններ տեսնել այժմ ապահովապէս նահանջել կարենալու համար Պէլժիդէն:

Անգլիացիները թէ՛ ծովէն, թէ՛ ցամաքէն և թէ՛ օդին մէջէն մի քանի պատիկ վրէժ կ'առնեն Գերմաններէն որոնք իրենց ընդժողկանքով յաջողած են անգլիական առետրական մի քանի անպաշտպան նաւեր ընկղմել:

ԱԿԱՆՆԵՐ ԾԻՆՈՂ

ՋԵՆՈՐԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՐՈՒՄԸ

Պաշտօնական աղբիւրէ հաղորդուած է հետեւեալը:

Արկունի մէջ, մայրաքաղաքի և աւերակների միջև, խորհուրդուած և հեղաշատներով ճեղքուած գետնի մը վրայ, Ֆրանսական և գերմանական շատ մը խրամատներ կան: Այսօր այնքան մօտ են իրարու որ ձեռքի ուսմբերով և գնդակներով կ'ուղեւոր միայն տեղի կ'ուսնան. երկու հա. կառավորողներն ոչ ոք կրնայ անվտանգ երեւիլ խրամատի մը կողմէն վրայ: այստեղ գետնին տակը փորուած ականներով միայն կարելի է յառաջանալ և թշնամիին հոգը գրաւել:

Գիշեր և ցերեկ Ֆրանսացի ահա. նահատները կաշխատին: Ծանր և վտանգաւոր աշխատանք մ'է այդ: Ան որ յանկարծակիի գայ, կ'որտուած է: Այսօր ականահատները կը բռնեն և կը փորեն, իրենց պետը իրենց մօտ է, ան պաշարներով: Թեան օրինակը կուտայ և կը սորվեցնէ յարմար վայրկեանին գործելու կերպը որմէ կ'ախուսած է յաջողութիւնը:

Ահաւասիկ մի քանի թիւեր որոնք գաղափար մը կուտան ականահատներին Արկունի մէջ կատարած աշխատանքի մասին:

Ֆուր.տը.Փարիի և Էրի միջև ա. նոնք չինած են արդէն 3.000 մէթր երկարութեամբ ականի նրբանցքներ և պայթեցուցած են 52 հնոցներ, որի համար 7.290 քիլօ պայթուցիկ նիւթեր պէտք եղած են: Եւ այսպէս դեռ շատ ուրիշ վայրերի մէջ:

Հետաքրքրական են գետնի տակ ականներ փորելով կատարուած կը. ախները:

Անգամ մը Ֆրանսացիները յարձակում մը կը գործեն Գուրգ.Շօսի գերման խրամատներին դէմ: Ահա. նի եօթը հնոցներ պատրաստուած էին. ասոնցմէ չորսը շինուած տեղին տակը և միւսները մէկ քանի մէթր առաջ և ետեւ:

Ասոնց մէկ մին պէտք էր ձգուեր նրբանցքի մը մէջ ուրկէ մէկ քանի օրէ ի վեր գերմանական ականի մը շուրջը կը լսուէր:

Առաւօտ մը ռազմիկային սուղին ու երգելը կը լսուէր: Գերմանները իրենց յաջողութիւնը կը լսուէր: Գերմանները իրենց յաջողութիւնը կը լսուէր: Գերմանները իրենց յաջողութիւնը կը լսուէր:

Թոյլ աշխատութեան համար և կը յայտարարէ որ յաջորդ օրը ահա. նը պէտք է պատրաստ լինի: Այդ օր արդէն Ֆրանսացիների յարձակման համար որոշուած օրն էր: Պայթուցիկները կը տեղաւորուին. բայց այդ երեկոյ յարձակումը կը յետաձգուի:

Հետեւեալ օրը ոչ մէկ ձայն չլսուիլ Գերմանների փոսին մէջ: Հաւանօ. ընէ պատրաստ էր ականը:

Ֆրանսացի ականահատները չեն վարանիր այդ ատեն գետնի իրենց հնոցը յաջորդ օրի վճռական յարձակման համար և վերջացնելով իրենց գործը, յետ կը քաշուին:

Ենթատեղակալ մը կ'իջնէ նը. բանքին մէջ, պայթուած արդիւնքը երթալ քննելու համար: Կը հաստատէ որ հողի բնական ճեղքերին շնորհով պայթիւնը յառաջ բերած էր օդի զօրաւոր հոսանք մը: Կազը գառնահոտութիւն չէր պատճառած ճեմիլիքին մէջ և Ֆրանսացիների հընոցի միջերքը չէր բռնկած:

Նրբանցքը պարպելու և մաքրելու գործողութեան յետոյ, սպան ամէն ինչ իրենց տեղերը վերահաստատել կուտայ:

Գալորդ. օրը, որոշեալ ժամին, հնոցը կը պայթէր ճիշդ այն բողոքին որ միւս վեց հնոցներն ալ կը պայթէին և թշնամիին գիրքը կ'իյնայ Ֆրանսացիների ձեռքը:

Երկու խօսք ալ գետնափորների մէջ արշաւանքի մասին:

Շատ օրերէ ի վեր Ֆրանսացի ականահատները կաշխատէին Պօլանդի մօտ գետնափոր ճեմիլիքի մը մէջ: Ահա. հասած էր գերմանական ունկնդրոցի (écoute) մը տա. կը: Պահանջողի ստանալով յետա. կորէն կը լսուէր, միևնույն ժամանակ ունկնդրող մը կը լսար լսել թշնամի ռազմիկայների աշխատանքը որոնք նոյնպէս ական մը կը փորէին դէպի Ֆրանսական գիրքերը:

Երկու ճեմիլիքներն իրար այնքան մօտ կը գտնուէին եզեր որ Ֆրանսացիներ կը պատրաստուէին վերցնել իրենց հնոցը. բայց յանկարծ հոգը կը փլի իրենց ականի վերջին ծայրը: Գերման ռազմիկայն, որ այդ ժամանակ կը գտնուէր աշխատութեան գլուխը, Ֆրանսացի ականահաստ ունկնդրողին հետ դէմ առ դէմ գտնելով զինք կը փախչի արագօրէն:

Գերմաններին մէջ խլրտուած նը. շանը տրուելէն առաջ, Ֆրանսացի ունկնդրողների երկրորդ պետը հըրաման կուտայ թիւը ճեմիլիքը հողէ պարկերով և հնոց մը շուտով լեցնել պայթուցիկներով:

Կը լսուի որ Գերմանները բազմութեամբ կուգան և կ'սխալ պայթուցիկներին անտուկներ գլորել իրենց ականների մէջ: Բայց Ֆրանսացիներն արդէն կրակը տուած և իրենք հեռացած էին ճեմիլիքէն:

Ֆրանսացիների ականին շուտով կրակումը անակնկալի կը բերէ թը:

նամի ուսմանը որոնք դեռ կայսրության այդ տոնին Անտոն Զրանսային հետևելու և իր անհատի որ թշնամի աշխատանքներն ու զորքերը օդին մէջ բարձրանալով վար կ'ընային:

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՌԱՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Թէնէտոսէն մարտ 30ին հեռագրած են թէ Անգլիան Լէմնոս կը զղին պատերազմական նպատակով առժամայէս զբաւելէ յետոյ, որի դէմ Բուլղարիոյ ոչ մի առարկութիւն չունի, ազգարարած է յոյն կառավարութեան որ Թէնէտոսն ալ պիտի գրաւէ նոյն նպատակով, տեղական հիւնական իշխանութիւնները բացարձակապէս յարգելով:

Վերջին գիշերը 3 յաժանաւեր և 4 հակադրբիւնաւեր մտան նեղուցներին մէջ և հեռուէն ուղարկուեցին Քիլիս Պաշրի ամրոցը, որի հրետանիները տկար կերպով պատասխանեցին: Կըսուի թէ ամրոցը դիմադրելու չափ ոյժ չունի:

Առաւօտը, Ֆրանսական 4 նաւեր Սարոսի ծովածոցին մէջ կեցած ուղարկուեցին Կալիքոյի (Կէլիպոլու) թերակղզիի թիւրքական զիւրքերը: Միևնոյն ժամանակ անգլիական յաժանաւերը նեղուցին ներսէն կրակ բացին Տարտանոս ամրոցին վրայ, որ թէև մարտ 18ի կռուին ժամանակ քանդուած էր, բայց անկէ ի վեր նոր շարժուն հրետանիներ տեղադրուած էին: Ամրոցը չպատասխանեց անգլիական նաւերի թնդանօթածղութեան: Կէսօրէն յետոյ ժամը 4ին, փոքրիկ նաւեր ուղարկուեցին Քիլիքի թիւրքական զիւրքերէն: Պաշրի ամրոցը, որի վրայ զիւրքերը բարձունքը, մինչդեռ «Գուլն-Լիլիպաթ» գերազանց մարտանաւը թերակղզիին վրայէն անուղղակի կերպով կը ուղարկուէր Քիլիքի Պաշրի ամրոցները: Ծովի մէջ սիւն մը անմիջապէս բարձրացաւ ուղարկուած տեղերէն: Նոյնպէս այրուեցաւ Գուլն-Լիլիպաթի ամրոցին մօտ գտնուող գիւղ մը: Վերջապահ ատեն դաշնակիցները մարտանաւերը թողուցին նեղուցը: Ամբողջ օրը ուղարկուած թիւրքական զիւրքերը ինքնապաշտպանութեամբ զբաղուելու ըստիպուեցան: Հաւանօրէն դաշնակիցները կողմէն նախնական գործողութիւն մ'է այդ, զորքերը ցամաք իջեցընելու համար:

ՎՈՍՓՈՐԻ ՌԱՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Պետրոգրադէն կը հաղորդեն Լոնտոնի «Տէյլ» Նիւսթին որ երեքշաբթի օր (մարտ 30) օդը փոքրիկատէ լուսնի տակ, ուստի զաւանդներ կըցան տեղեկանալ թէ ուստի նաւատորմը կ'ընկնէ, որ որչափ մեծ վնասներ հասուցած էր Լոնտոն ամրոցին: Ուստի ուստի բանդած են քարաշէն հին պատնէշները, ինչպէս նաև այն նոր շէն-

քերը որոնք կառուցուած են այն տեղերի շուրջ ուր Գերմանացիները ժամանակէ մ'ի վեր փոխադրած են իրենց թնդանօթներէ մի քանիս: Քիլիքի ամրոցը, եւրոպական եղբայրները վրայ, նոյնպէս շէնարած է: Լոնտոնի բերդապահ զորքերը սարսափահար փախած են: Տամաքային թիւրք զորքերը կը պատրաստուին պատերազմական մեծ գործողութիւններ: Կերէի թէ թիւրքերը կը խորհին որ պիտի պարտաւորին ցամաքին վրայ ալ կռիւներ ունենալ թէ՛ Եգիպտոսի մէջ: Ան ծովի կողմէն միանալու համար:

— Պետրոգրադէն պաշտօնական աղբիւրէ հաղորդուած է ապրիլ 1ին թէ մարտ 29ին, 30ին և 31ին մշուշ տարածուած լինելով Վոսթորի երկրամասին մէջ, ուստի նաւերին արգելք եղաւ ուղարկուել շարունակելու: Ուստի նաւատորմը կրակ բացաւ Չոնկոստապի, Փոքր Լաթի, Քիլիքի և Լիւքսիի դէմ և վերջապէս քանդեց այն շէնքերը որ թիւրքերը նորոգած էին նախորդ ուղարկութիւններէն յետոյ: Ուստի նաւերի թնդանօթաւորութիւնը շարք մը ուժգին պայթուիւններ և հրդեհներ գոյացուց ծովեղբայրներին վրայ: Ատոնցմէ զատ, ուստի նաւատորմը ընկճեց թիւրքական չոփեղանք մը և շատ մը առաքատանաւեր որոնք ածուխով բեռնաւորուած էին:

Ուստի օգտաւարներ, շնայելով թիւրքերի կողմէն սատարի հրացանաւորութեան, յաջողեցան ուղարկել նետեր մի քանի տեղերի վրայ:

ԹԻՒՐԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ.պոլսէն կը հաղորդեն թէ կայսերական իրաւէ մը հրտարակուած է որով Տարտանէլի զորքերը հինգերորդ զօրաբանակ մը կազմած կը համարուին և զօրավար Լիման Ֆոն Սանտէրսի հրամանատարութեան տակ գրուած են:

— Այլալիի դաւառին մէջ թիւրքերը շատ գէշութիւններ կ'ընեն Յոյներին: Պաշտպանութեան խումբեր բացարձակապէս կը կողոպտեն, կը բռնաբարեն և կը սպաննեն: Քաղաքին հօրերին մէջ Յոյները բազմաթիւ զիւրքեր գտնուած են ուրոնցմէ տանց աչքերը փորուած և ձեռքերը կտրուած էին: Քէմէրի գիւղէն դուրս, Ս. Գէորգ ըստած տեղը, թիւրք զինեալ ոստիկանները սպաններ են 45 Յոյն երիտասարդներ որ զինուորագրելու կը տանէին: անոնցմէ մէկին զուլսը իբրեւ ընծայ զրկեր են Այլալիի Յոյների առաջնորդին: Քէմէրի գիւղին մէջ մնացած 50 ընտանիքները սպանուեցին: Առաջնորդը հեռագրեր է Կ.պոլսի, ինչպէս ինչ որ Յոյն գիւղացիներին թողաւ իրենց տուն տեղ թողլով գաղթելու որովհետեւ ալ չեն կարող տանիլ թիւրք սուպատակաւորների հարստահարութիւնները:

Այդպիսի ոճիրներ Յոյներին դէմ գործուած են նմանապէս Վուրլի, Մէնէմէնի մէջ և այլ տեղեր:

— Աթէնքէն հեռագրած են մարտ 30ին. «Հակադերման հոսանքը այն-

չափ զօրաւոր դարձած է այժմ թիւրքի մէջ ու Բուլղար ստիպուեցաւ իսլամ կրօնական հեղինակութիւններին միջամտութիւնը խնդրել: չէլիսիլիսլամը հրաման տուաւ Գերմանիայի համար համակրութիւն քարոզել ապու մզլիթներին մէջ: մօլլաները սկսան աշխատիլ ատոր համար բայց ի զուր: Սթամպուլի մի քանի մզլիթներին մէջ անօրինակ տեսարաններ տեղի ունեցան: հաւատացեալները մօլլան քարոզը ընդունով պոռային: «Գերմանները մեզ կը կործանեն»: ոմանք ուղեցին լոնցոնել այդ պոռայողները, որմէ կոխներ ծաղեցան որոնք մինչև փողոցներին մէջ շարունակուեցան և զինեալ ոստիկանութիւնը միջամտեց ատոնց վերջ տալու համար:

— Կ.պոլսէն Պոքրէլի ճանապարհով տրուած հեռագիր մը կիմացուեց որ 1914 մարտին Գերմանիան ստացուած փամփուշտները բոլորովին սպառած են և թիւրքիւն ըստիպուած է այժմ ինք շինելու փամփուշտներ որոնք անարժէք բաներ են: Տամաքային բանակի պատերազմական բոլոր իրեղէնները գէշ չեն: Լած բաներ են: ատկէ զատ, զօրքերի տեղափոխութիւնն ալ շատ գէշ կերպով կը կատարուի: անկարգութիւններ և անհնազանդութիւններ անդադար կը լինին զօրքերը նաւերու ժամանակ: Բազմաթիւ թիւրք սպայներ ձերբակալուած են Գերմանացիներին դէմ թշնամական զիւրք մը ունեցած լինելու պատճառով:

— Սիւրիոյն ապրիլ 1ին տրուած հեռագիր մը կիմացուեց որ թիւրքի երկմտական նախարար Ճափիտ պէյ ժընէվ եկած է և պիտի փորձէ թիւրքի կողմէն խաղաղութեան նախնական բանակցութիւններ սկսիլ: Ճափիտ պէյ Պէրլին գնացած էր զրամական փոխառութիւն ընելու համար բայց իր ջանքեր անաշուք եղած են: Սակայն Ճափիտ պէյ բան մը չ'ըրցաւ ընել և կը վերագառնայ Կ.պոլսի:

— Սուլթան Մէհմէտի նախագահութեամբ պատերազմական խորհուրդ մ'եղեր է պալատին մէջ, ընդունու համար Կ.պոլսի պաշտպանութեան պարագային: Զօրավար Լիման Ֆոն Սանտէրս յայտարարեց է պատերազմական կացութիւնը Տարտանէլի և Վոսթորի մէջ և հաւաստեց է թէ գերման սպայները ու ճարտարագէտները պիտի ընեն ամէն ինչ որ զիտութիւնը իրենց տրամադրութեան տակ գրած է պաշտպանելու համար Տարտանէլը անգլիական նաւատորմին դէմ: Այլ սակայն, աւելցուցեր է, եթէ այդ բոլոր ջանքերի հակառակ, թշնամի նաւատորմը յաջողի բանի անցնիլ նեղուցէն, բոլորովին աւելորդ կը լինի պաշտ-

պանել Կ.պոլսի քաղաքը: Մեծ վեղիւրը շնորհ թէ Կ.պոլսը թողու հեռանալը ինչ ծանր տպաւորութիւն պիտի գործէ իսլամներին վրայ: Լնվէր փաշան պնդեց թէ պէտք է գոնէ Կ.պոլսի շրջակայները պաշտպանել: Վերջապէս խնդիրն առկալ մնաց: Սուլթանը երբ իմացաւ վոսթորի ուղարկուելը Ռուսերէն, չլազրկուեց իր սատակի տալու մը ունեցաւ որ հանդարտեցնելու համար շատ նեղութիւն քաշեցին:

— «Մէհմէտի» յաժանաւը որ թիւրք նաւատորմի ամէնէն կարեւոր մարտանաւերէ մին էր, ապրիլ 3ին, Սիստոպոլի մօտ ակոնի մը զարնուելով ընկղմուեց է:

ԹԻՒՐԿ

ԳԵՐՄԱՆՏԻ ՄԸ, ԶԵՐԲԱՍԼՈՒՄԸ ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՈՎ

Մարտ 29ին կը հեռագրեն վեհեպէն. «Երէկ չէ առջի իրիկուն վեհեպէն կոնէկիանօ հասած շոգեկառքէն դուրս կենէ վայելչ կերպով հաղուած ճամբորդ մը որ կը ձերբակալուի ոստիկանական պաշտօնէին կողմէ: Ճամբորդը որ իրեն հետ ունէր պայուսակ մը և լուսանկարչական գործիք մը, վեհեպէն կողմէ կը թաղու համար վիճենաւ և անկէ Կ.պոլսի:

Չերբակալուած կատարուեցաւ ուրովհետեւ երկաթուղիի պաշտօնեայն գիտած էր որ ճամբորդը Լակիւնի կամուրջին լուսանկարը կը քաշէր:

Կայսրանին ոստիկանաւորն առաջնորդուելով կատկածելի ճամբորդը մանրամասնօրէն հարցաքննուեցաւ: Գայտարեց թէ իր անունն է Խալաֆի Գամէլ, 40 տարեկան է, գեղապետ օսմանեան բանակին մէջ:

Հակառակ իր ուրացումին՝ լրտեսութեան պարագան որոյապէս հաստատուած լինելով, իտալական իշխանութիւնները զինք պահեցին ձերբակալուած վիճակի մէջ:

ՊԱՆԴԱՆԵՐԻՆ ՄԷՋ

Գիւանագիտական աղբիւրէ իմացուած է որ Գերմանիան վերջերս դիւանագիտական սատակ ճնշում մ'ըրեր է Ռուսմանիայի վրայ որ սա թողու գերմանական զօրաբանակի մը իր հոգէն անցնիլ, թիւրքի օգնութեան երթալու համար: Բայց Ռուսմանիան մերժեց է:

— Կըսուի թէ Ֆոն Տեր Կոլց փաշան որ վերջերս Կ.պոլսէն Պերլին գնացած միջոցին Սոփիայի մէջ Ֆէրատինան թագաւորէն ընդունուեցաւ, պաշտօն ունի եղբեր թիւրքի կողմէն Լոնտոն-Միտիայի գիւղը Պոլսի փոխարէն Պոլսի փաշան յանձն առնէ թիւրքի դէմ չ'ընողը:

**ՍԵՐՊԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽԸ
ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐԷ ԲՈՆԱՐԱՐՈՒՄԸ**

Ապրիլ 2ի (առաջ ուրբաթ օր) զիշերը, 3.000 հոգի չափ պուլկար դամիդաններէ բաղկացած գունդ մը, զինուորական համազգեստ հագած, թափանցած են սերպական հողը, վախճանովօր մօտ, Սերպ սահմանապահ զօրքերի մէկ մասը ըսպաննած, մնացածն ալ յետ մղած են դէպի Սթրուսիձախ կայարանը, գրաւելով վարտար գետի աջ ափին վրայ գտնուած դիրքերը, Սալոնիկի հետ Նիշի հեռագրական հաղորդակցութիւնները ընդմիջուած են:

Այս յարձակման լուրը մեծ զայրոյթ պատճառներ է Նիշի մէջ, Շուտով օգնական զօրքեր զրկուած են և վերջին լուրերին նայելով, սերպ զօրքերը կատաղի կռուէ մը յետոյ յաջողութեամբ յետ մղել պուլկար դամիդանները:

Կռուին մէջ Սերպերի կողմէն ինկած են 1 զնդապետ, 6 ենթասպայ 25 զօրք. 70ի չափ ալ վիրաւորուած կան, Պուլկարների կողմը շատ աւելի մեծած կայ. 30 զօմիդանի դիակներ ռազմադաշտին վրայ թողուած միայն գտնուել են մինչդեռ Պուլկարներն իրենց սպաննուածներէ շատերի դիակներն իրենց հետ մէկտեղ առեր տարեր էին թաղելու համար:

Այս միջոցին Սերպերի վրայ յարձակում մը՝ Դաշնակից ազգերին դէմ ցոյց մը պիտի նշանակէր և պուլկար խեղացի և սիրելի ազգէն չէր ակնկալուել այդպիսի թիւրքական յիմարութիւն մը: Ուստի ընդհանրապէս կը կարծուի որ պուլկար կառավարութեան զրդամարը չէ եղած այդ յարձակումը և թէ Սոֆիան և Պէլլիատի կառավարութիւնները իրենց կրցածի չափ պիտի աշխատին արգելել որ նորէն այդպիսի կռիւներ չլինին: Ընդհանուր կարծիքն այն է որ պուլկար զօմիդաններն օտար ազդեցութիւններին թարկուած են և թէ Աւստրո-Գերմանները կաշխատին Սերպիան և Պուլկարիան միջև նորանոր գրգռութիւններ գոյացնելով անկարելի դարձունել Պալքանեան դաշնակցութեան վերակազմութիւնը փոխադարձ զիջումներով, որի համար Զանքեր կընեն դաշնակից պետութիւնների ներկայացուցիչները, կը հաւատան մինչև իսկ թէ պուլկար զօմիդաններին հրամանատարութիւն կընէին աւստրիացի և գերմանացի սպայներ:

ՕՐԱՅՈՅՑ (1)

Հին Տօմար	Նոր Տօմար
ՆՈՅԵՄԲԵՐ	ՆՈՅԵՄԲԵՐ
1 † Կիր.	14
2 Բշ. Ստեփաննոսի Հոսիմայ հայրապետին և քահանայից և սարկաւազաց և ժողովրդոց, որք ընդ նմա կատարեցան:	15
3 Գշ. Ալիփաիմեայ եպիսկոպոսին, Յովսէփայ քահանային, Այիթալայ սարկաւազին և Պղատոնի վկային:	16
4 Գշ.	17
5 Եշ. Հայրապետացն Մեդրոփանոսի, Աղեքսանդրոսի, և Պօղոսի խոստովանողին և նօտարացն Մարկիանոսի և Մարտիրոսի:	18
6 Ուր.	19
7 Եր. Հրեշտակապետացն Գարրիէլի և Միքայէլի և ամենայն երկնային զօրաց:	20
8 † Կիր.	21
9 Բշ. Մելիտոսի Անտիօքայ հայրապետին և Մինասայ Եգիպտացւոյն և միւս Մելիտոսի եպիսկոպոսին և Բուրայ քահանային և Շինու սարկաւազին:	22
10 Գշ. Դեմետրեայ վկային և Բասիլիսոսի քահանային:	23
11 Գշ.	24
12 Եշ. Գուրիասայ, Սամուէլասայ, Աւրբայ սարկաւազին, Ռոմանոսի միայնակեցին, Մանկան խոստովանողի և Հիւսիքոսի զինաւորին:	25
13 Ուր.	26
14 Եր. Առաքելոցն Անդրէի և Փիլիպպոսի:	27
15 † Կիր. Բարեկենդան պահոց յիմնականց Լտնց. Առաջին կիրակի դարձեալ (Avent) որ է սկիզբն կամաւոր պահոց Ծննդեան Քրիստոսի:	28
16 Բշ.	29
17 Գշ.	30
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	
18 Գշ.	1
19 Եշ.	2
20 Ուր.	3
21 † Եր. Ընծայում Ս. Աստուածածնի ի տաճարն:	4
22 † Կիր. Առաջին յիմնականց:	5
23 Բշ. Կուսանացն Յովիանեայ և Վասիլուհայ. Տճ. Եսիքապտի քրիստոսի Զուրբանայ. Ըմբռնաղ:	6
24 Գշ. Ղուկիանոսի քահանային, Տարադրոսի, Պրոփոսի և Անդրանիկոսի վկայից, և Ունեիմայ և այլոց աշակերտաց առաքելոցն Պօղոսի:	7
25 Գշ.	8
26 Եշ. Կղեմայ հայրապետին և Բագարատայ Տոսովնայ եպիսկոպոսին:	9
27 Ուր.	10
28 † Եր. Սրբոց առաքելոց և առաջին լուսաւորչաց մերոց Թադէոսի և Բարթողիմէոսի:	11
29 † Կիր. Բ. յիմնականց:	12
30 Բշ. Գեներիոսի եպիսկոպոսին և Մերկիւրիոսի զինաւորին:	13
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	
1 Գշ. Բակովկայ և Իրաւափառայ վկայիցն:	14
2 Գշ.	15
3 Եշ. Սրբոց հարցն Եգիպտացւոց, Պօղոսի, Պօղայ, Մակարայ,	16
(1) Տեսնել նախորդ ամիսներին համար 1915 փետրվարին սկսած) Արմէնիա 29, (30, 31, 32, 33, 34 և 35 թիւերը:	

Եւազբի, Յովհաննու գրեցւորն, Յովհաննու կարճահասակին, Նեղոսի, Արսէնի, Սիւրանու, Գանիէլի, Սրապիոնի, Մակարիոսի, Պիմենի և այլոց սրբոց հարց:

4 Ուր. Տարեդարձ գահակալութեան Աւստր. Ս. Թագաւորին Պէլլիգի:	17
5 Եր. Նիկողայոսի սքանչելադորժ հայրապետին Զմիւռնիոյ և Գրիգորի սքանչելադորժին, Նիկողայոսի հայրապետին և Միւռոնայ եպիսկոպոսին:	18
6 † Կիր. Գ. յիմնականց: Բարեկենդան Ս. Բակորայ պահոց: Տօն անուան Նիկոլա Բ. կայսեր Ռուսիոյ:	19
7 Բշ. Միւսասայ, Երմոգինեայ, Գրաբոսի և կամաւոր աղքատացն Յովհաննու և Ալեքսիանոսի:	20
8 Գշ. Կուսանեցիոսի հարիւրապետին և Շմաւոնի ազգականին Քրիստոսի և Պօղիկարպոսի հայրապետին Զմիւռնիոյ և վկայիցն որք յարեալս կատարեցան:	21
9 † Գշ. Յղութիւն Ս. Աստուածածնի յԱնայէ:	22
10 Եշ. Եւստրատիոսի, Օգոստինոսի, Եւգենիոսի, Ուրիստէսի և Մարգարիտոսի — Զմեռնամուտ և արեւադարձ այծեղջեր: Յերեկն սկսանի երկարի և դիւշերն կարճանալ: Տճ. Էվիլի արպալիս (Սկիզբն քառասունօրեայ առաջին մասին ձմեռան որ կոչի զարա զըշ):	23
11 Ուր.	24
12 Եր. Բակորայ՝ Մթնայ հայրապետին, Մարուգէի հգնաւորին և Մելիտոսի եպիսկոպոսին: Լտնց. Ծնունդ Քրիստոսի (Noël):	25
13 † Կիր. Գ. յիմնականց:	26
14 Բշ. Հայրապետացն Իզնատիոսի և Աղգէի և Մարութայի եպիսկոպոսին:	27
15 Գշ. Խէոպոմպայ եպիսկոպոսին և Թէոֆիլայ վկային և չորեք զինուորացն՝ Բաստի, Եւսերի, Եւսիքի և Բասիլիդեայ:	28
16 Գշ.	29
17 Եշ. Կուսանացն Նիկողոսի և Գոմիայի, և Գղերիկոսի քահանային և երկուց բիւրոց որք այրեցան յեկեղեցին Նիկոմիդիոյ:	30
18 Ուր.	31

ՅՈՒՆՎԱՐ

19 Եր. Նախավկայ և Քրիստոս հաւատացեալ անդրանիկ թագաւորին Արագրու: Լտնց. Տարեմուտ (Jour de l'An) 1916 թրականին Քրիստոսի (ըստ Նոր Տօմարի):	1
20 † Կիր. Ե. յիմնականց:	2
21 Բշ. Արքայաւոր և Խորենայ և անարձաթ թշկացն Կոզմայի և Գամիւռնոսի:	3
22 Գշ. Աստուածատրոյ վկային:	4
23 Գշ.	5
24 Եշ. Դուրի մարգարէին և Բակորայ առաքելոյն:	6
25 Ուր.	7
26 Եր. Ստեփաննոսի նախավկային և առաջին մարտիրոսին:	8
27 † Կիր. Զ. յիմնականց:	9
28 Բշ. Առաքելոցն Պետրոսի և Պօղոսի:	10
29 Գշ. Որդոցն որտոման Բակորայ առաքելոյն և Յովհաննու աւետարանչին: Բարեկենդան պահոց Ծննդեան:	11
30 Գշ.	12
31 Եշ.	13

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Մ. Վարժապետեան. ՅՈՒՆԻԿԻ ԶԵՅԹՈՒՆԻ պատկերազարդ. (լաթակազմ) 5 ֆրանք. (Մարտիէն դուրս ճանապարհածախքով 5 ֆր. և 60 սնդմ. Հ. Գ. Մեքէվիլեան. ԳԻՐՔԻ ԿԱՄԵՐԱԾ ԳՐԵԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԸ. ՅԱԵԼԱԾ՝ ԳԻՐՔԻ ԿԱՐԴԱԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԸ. Գին 1 ֆր. 40. (ճ. 1 ֆր. 50 ս.): Հ. Գ. Վ. Գալեքեարեան. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ. Հատոր Ա. Ի սկզբանէ հայ լրագրութեան (1794) մինչև 1860. (Մէկ լուստ. տիպ պատկերով). Վիէննա. 1893. 2 ֆր. և 50 սնդմ. (2.70): Հ. Երեմեան. ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ԱՐՁԱԿՔՆԱՐ 1909-1913 (Ուրուշան ծածկանունով զանազան թերթերի մէջ Հ. Երեմեանի բանաստեղծական ոճով գրածներէն ընտիր հաւաքածոյ մ'է 230 երեսներէ բաղկացած և գեղեցիկ թղթի վրայ տպագրուած 4 ֆր. (4.30): Հ. Ա. Գոնտարեան. ՆՈՐ ԸՆԹԵՐՅԱՆ ԲԱՆԱՍԿԱՆ և երկրորդական գարոցաց համար. ԱՅԵԼՈՒՄԱՆ. Ման. Ո. Վենետիկ 1913. (Ընտիր հատուած. ներ պարունակող պատկերազարդ. գիրք մ' ընթերցանութեան համար) Գին 1.20 (1.40): Դոյն Մառ Բ. (ԱՅԵԼՈՒՄՆ «Նոր Ընթերցարան»ի ալս Բ. մասը 320 երեսներէ բաղկացած ստուար հատոր մ'է որ կը պարունակէ զանազան գրագէտների գրչի արդիւնքներէն ընտիր հատուածներ ընթերցանութեան համար, ոտանուոր կամ արձակ, և զարգարուած է բազմաթիւ գեղատիպ պատկերներով, ոմանք գունաւոր, շատերն ալ կը ներկայացունեն հայկական դէմքեր և հետաքրքրաշարժ տեսարաններ: Ոչ միայն գարոցականների համար ընտիր ընթերցարան մ'է, այլ և գրական ճաշակ ունեցող ամէն անձի ընթերցման յանձնարարելի): Գին 2.35 (ճ. 2.70): Գեորգ-Մետրայ. ՔՐԻՍՏՈՒՆԻԹԵՆ ՄՈՒՏՔԻ Ի ՀԱՅՍ ԳՐԵՂՈՐ Լուսաւորչէն առաջ. (Բնական ուսումնասիրութիւն). Գին 1 ֆր. 25 (1.35): Գեորգ-Մետրայ. ՈՒ ԲԱՐՏՈՒ ՏՈՒ ԿԱՄ Հայաստանի նախաբնիկները և իրենց քաղաքակրթութիւնը (Բնական ուսումնասիրութիւն), 2.50 ֆր. (2.75): Մ. Վարժապետեան. ՃԵՐՄԻՈՒԿ ՄԵՆԻԼԸ. Աւանդալէպ՝ հարիւրամեայ Տօնիկէն պատմուած: Տպգ. Մարդուան. կաղմուած 2 ֆր. (2 ֆր. 25): Բակոնարան. Կիպրոս կղզի (Ռ. Ոչ խառնագրական և պատմական տեսութիւն. Բ. Հայ գաղթականութիւն) 1 ֆր. 25 (1.35):

ՏՆՕՐԷՆ.—ԻՄՔԱԳԻՐ

ՓՈՐՔՈՒԹԻՒՆ ԳԱԼԵԱՆ ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն Տպարանի Մ. Փոքրուպետեան
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi